

Platform çalışma: Bibliyometrik bir inceleme¹

Mine Gündoğdu², Altan Başaran³, Hazel Ulukaya³

² Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Siirt, Türkiye.

³ Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye.

ÖZET

Bu çalışmada, platform çalışma kavramının literatürdeki yerini, önemini ve etkilerini incelemek hedeflenmiştir. Bu doğrultuda bibliyometrik analiz yoluyla platform çalışma konulu araştırmaların evrimi ve haritası çıkarılarak, kapsamlı bir özeti konuya ilgi duyanların dikkatine sunulması, kavrama yönelik çalışma eğilimlerinin ve boşlukların tespiti amaçlanmıştır. Bu doğrultuda platform çalışmaya ilişkin Web of Science veri tabanı üzerinde taranan ve farklı türlerde yayınlanmış eserlerin bibliyometrik verisi analiz edilmiştir. Konuya yönelik araştırmaların 2014 yılı itibarı ile başladığı görülmüştür. Filtrelemeler sonrasında kavrama ait 236 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili en sık kullanılan anahtar kelimelerin gig ekonomisi, algoritmik yönetim, platform çalışmanın koşulları, toplu pazarlık ve sendika, platform ekonomisinde prekarya olduğu görülmüştür. Platform çalışmaya ilişkin literatür özellikle çalışma ilişkileri açısından oldukça yeni bir alandır. Dolayısıyla bu konunun bütünsel bir bakış açısıyla değerlendirilmesinin ve özellikle çalışanlar açısından incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, ülkemizdeki Web of Science kategorisinde platform çalışma konusunda yayın sayısının az olması bu alanda potansiyel bir boşluk olduğunu göstermektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Platform Ekonomisi, Platform çalışma, gig ekonomi, prekarya, bibliyometrik analiz.

Platform work: A bibliometric analysis

ABSTRACT

In this research, it is aimed to examine the place, importance and effects of the concept of platform work in the literature. To this end, we aim to map the evolution and growth of research on platform working through bibliometric analysis, present a comprehensive overview to researchers, and identify trends and gaps in the literature related to the concept. In the study, bibliometric data of different types of works scanned in the Web of Science database. It has been observed that research on the subject has started from 2014. After filtering, it became evident that there are 236 studies on the subject. Additionally, it was observed that the most frequently used keywords on the subject are gig economy, algorithmic management, platform working conditions, collective bargaining and union, and precariat in platform economy. The literature on platform working is a relatively new field in terms of labour relations. Therefore, it is thought that evaluating this issue from a holistic perspective and examining it especially from the employees' perspective will contribute to the literature. Additionally, the relatively low number of publications on platform working in the Web of Science category in Türkiye, so that there may be room for further exploration in this field.

KEYWORDS

Platform economy, platform work, gig economy, precarity, bibliometric analysis.

¹ Bu çalışma 31.05.2024 tarihinde 23. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi'nde sunulan ve tam metni bildiriler kitabında yayınlanmayan "Platform Çalışma: Bibliyometrik Bir İnceleme" başlıklı bildirden üretilmiştir.

Giriş

Teknolojik atılımlarla şekillenen günümüz dünyasında dijital ekosistemin bilgi ve veri odağında hızla büyümesi (Kenney ve Zysman, 2016), değer yaratma ve bu değerlerin yenilikçi bir biçimde kullanılmasına olanak sağlayan “platform” bir başka deyişle dijital işletmeler, küresel olarak yaygınlaşmaktadır (Kenney ve Zysman, 2020; Loonam ve O'Regan, 2022). Platformların hızla küresel ekonominin bir parçası haline gelmeleri, platform ekonomisi olarak anılan yeni bir ekosistemi oluşturmuştur (Acs vd., 2021; Akbar ve Tracogna, 2022; Acs, 2023). Platform ekonomisinin yükselişi yeni çalışma biçimlerini beraberinde getirmektedir. Bu çalışma biçimlerinden biri de platform çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Platform çalışma, iş süreçlerinin çevrimiçi bir sistem üzerinde platform, müşteri/işletme ve çalışan arasında gerçekleştiği çalışma biçimidir (Gandini, 2019).

Platformlar, insanların ekonomik faaliyetlere olan katılımını farklı şekillerde (örneğin yazılım geliştirme veya grafik tasarım gibi profesyonel görevler; insan taşıma veya yemek dağıtım gibi ulaşım görevleri; temizlik gibi ev işleri, web sayfalarındaki görüntüleri etiketleme gibi mikro görevler) gerçekleşmesine olanak sağlayarak (Eurofound, 2018), tam zamanlı bir işte çalışma yerine bir görevi tamamlama şeklinde gerçekleşen bir çalışma biçimine doğru evrilmektedir. Bu yönüyle, platform çalışma geleneksel çalışma biçimlerinden farklı olarak çalışanları ve işletmeleri birçok yönden etkilemektedir. Platformların gelişimi, çalışmanın doğasını değiştirerek çalışanları standart istihdam yapısından uzaklaştırmaktadır (ILO, 2018; ILO, 2024). Dijital olanakların gelişimiyle veri üzerinden gerçekleştirilen bu yeni güç ve kontrol alanı çalışanları giderek daha güçsüz konuma getirmektedir (Smicek, 2017; Stuart vd., 2023). Araştırmalara göre platformların bu yönü, istihdam ilişkilerinde işgücünü daha güçsüz konuma getirmekte ve ücretleri tabanda eşitleme (*race to the bottom*) üzerine bir etki yaratmaktadır (Veen vd., 2020; Huang, 2022). Standart istihdam ilişkisinde çalışanların karşılaşılabileceği risklere ilişkin düzenlemeler bulunmasına rağmen; platform çalışanlarının karşılaşılabileceği risklere ilişkin düzenlemeler oldukça sınırlı kalmaktadır. Olası risklere karşı tüm sorumluluk platform çalışanlarındadır (Webster, 2016; Duggan vd., 2020; ILO, 2021; Shanahan ve Smith, 2021; Shvetsova, 2022). Bu noktadan hareketle, platform çalışma konusunun zaman içinde çalışanların iş hakları ve iş yapış biçimleri üzerinde etkileri olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu etkileri araştıran çalışmaların ortaya çıkması ve gelişmesi, gelecekteki çalışma ilişkileri konuları açısından önemli olacaktır.

Bunun yanı sıra, platformlar, her ne kadar özgür, esnek ve etkileşimli bir çalışma sürecini işaret etse de çalışanlar dolaylı olarak bağımlı ve hiyerarşik sözleşmelerle çalışmaktadırlar. Dolayısıyla işçi haklarının dışlandığı bir yapı meydana gelmektedir (Muehlberger, 2007; Williams ve Lapeyre, 2017). Aynı zamanda, platformların, geleneksel güvencesiz çalışmadan daha derin güvencesizlik seviyeleri ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Popan ve Anaya-Boig, 2021; Huang, 2023). Bu bağlamda, platformların zaman içerisinde hem çalışanlar üzerinde hem de çalışma hayatında oluşturacağı etkilere dair çalışmaların incelenmesi önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı, platform çalışma kavramının literatürdeki yerini, önemini ve etkilerini incelemektir. Platform çalışma konulu araştırmaların evrimini ve gelişim haritasını oluşturabilmek amacıyla bibliyometrik analizden faydalanılmıştır. Konuya ilişkin literatüre değinilerek, platform çalışma kavramı çerçevesindeki araştırmaların tespit edilmesi hedeflenmiştir. Özellikle çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri alanında yapılan araştırmaların tespit edilmesiyle, konuya ilişkin yapılacak olası çalışmalara öneriler getirmek hedeflenmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Teknoloji Çağında Çalışma: Platform Çalışma

Platform çalışma, dijital bir platform, bir telefon uygulaması ya da internet sitesi aracılığıyla belli işlerin, hizmetlerin ve faaliyetlerin yürütülmesi için işgücü talep ve arzını bir araya getiren yapıyı temsil etmektedir (OECD, 2019). Bir çalışma biçimi olarak platform çalışma, işlerin dijital

platformlar aracılığıyla yapılmasını, belirli görevlerin yerine getirilmesini, müşteri odaklı hizmet verilmesini ve işin görevlere ayrılmasını içermektedir (Eurofound, 2018).

Zaman içerisinde işgücü piyasasındaki gelişimi, ekonomik, sosyal ve dijital yöndeki değişimler ve küreselleşmenin etkisi yeni istihdam biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Tipik (normal) istihdam biçimi olarak tanımladığımız tek işverene bağlı, tam zamanlı çalışmanın ötesinde atipik (normal dışı) istihdam olarak adlandırılan geleneksel çalışma biçiminin dışında kalan yeni yapıların yaygınlaştığı görülmektedir (Beytar, 2022; Kabakçı, 2023). Platform çalışma olarak ifade edilen çalışma biçimi, geleneksel çalışma biçimlerinin kapsamı dışında yer almaktadır. Ancak, platform çalışma olgusu standart dışı istihdam olarak tanımlanan işlerden de farklılaşmaktadır. Görece yeni ve hızla gelişen bir çalışma biçimi olmasının yanı sıra platformlar; müşteri, çalışan ve platformdan (dijital işyeri) oluşan üçlü yapısından dolayı süre gelen kavramlardan ayrılmaktadır (ILO, 2018).

Yeni çalışma biçimlerinin ortaya çıkışı, platform ekonomisinin yükselişi ile de yakından bağlantılıdır (OECD, 2018; ILO, 2021). Platform ekonomisi, geleneksel iki taraflı piyasadaki farklı olarak, üretim faaliyetini gerçekleştiren çalışan ile tüketiciyi bir araya getiren bir dijital arayüz (interface) aracılığıyla işleyen ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır (Rochet ve Tirole, 2003). Böylece sac ayak üzerinde yükselen platform ekonomisi, geleneksel ekonominin piyasa aktörlerine sunmadığı bir esneklik, bilgi ve etkileşim alanı meydana getirmektedir. Platformlar ile işletmeler coğrafi olarak genişleyebilmekte, işverenin yasal yükleri ve vergi yüklerinin hafiflemesi bu çalışma biçimini işveren açısından avantajlı hale getirmektedir (Pesole vd. 2018).

Platformlar standart dışı işlerin erişilebilirliğini arttırarak küresel düzeyde geniş bir çalışan grubunu kapsayan bir hale gelmiştir (Gandini, 2019; OECD, 2019). Platform çalışma, dijitalleşme ve platformların küresel olarak yaygınlaşan ve ekonomik değerlerinin yükselişiyle popülerlik kazanan bir kavramdır. Platform çalışmanın gelişimi farklı çalışma biçimleri arasındaki sınırların belirsizleşmesine ve geçirgen olmasına yol açmaktadır.

Platform çalışma, günümüzde tanımlama tartışmalarının ötesine geçerek hızla gelişen bir alan haline dönüşmektedir. Platformların çalışma hayatı üzerindeki etkilerinin her geçen gün daha görünür olması istihdam ilişkilerinin de giderek daha fazla platform temelli olmasına neden olmaktadır (Gandini vd., 2024). Platform çalışma konum temelli işlerden (Uber, Airbnb, Getir, Armut vb.) çevrimiçi uzaktan çalışmaya (Upwork, Clickworker, Mturk, 99Designs, Bionluk vb.) kadar geniş bir yelpazede çalışma biçimlerini barındırmaktadır (ILO, 2018). Platformlar aracılığı ile gerçekleştirilen bu işler platform çalışma ya da yaygın olarak bir diğer kullanımı '*gig çalışma*' ile ifade edilmektedir (Florisson ve Mandl, 2018). Platformlar aracılığıyla, bireysel veya kurumsal müşterilere kısa süreli olarak sözleşmelerle bağlanan ve üstlendikleri işleri (gig) tamamlamaları karşılığında ücretlendirilen duruma '*gig çalışma*' (Cropanzano vd., 2023) denilmektedir. Platform çalışma ise, dijital platformlar aracılığı ile gerçekleştirilen, geleneksel istihdam ilişkilerinden farklılaşan çalışma biçimlerini ifade eden bir çatı kavram olarak (Barley, 2017; Gandini, 2019) kullanılmaktadır. Bu tercihin altında yatan en önemli gerekçe, gig işlerin tarihsel kökeni dijital çağ öncesine dayanırken, platform çalışma olarak ifade edilen kavramın ortaya çıkışı ve bugünkü anlamda kullanımı dijital çağla birlikte gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda her gig çalışma, platform çalışma olarak atfedilmeyeceğinden ayrımın belirtilmesi gerekmektedir. Gig çalışmanın ortaya çıkışına ilişkin varsayım 1990'larda teknolojinin sağladığı esnek çalışma biçimleri üzerinden anlamlandırılmaktadır (Barley ve Kunda, 2001; Valenduc ve Vendramin, 2017). Ancak Stanford (2017) gig çalışmanın tarihsel kökenlerini kapitalizmin ilk dönemlerine kadar dayandırmaktadır. Dijital çağ öncesine kadar uzanan bir kökene sahip olan gig çalışma, standart dışı istihdam ilişkilerinin platformlar aracılığıyla yaygınlaşmasıyla daha görünür bir hal almıştır (Montgomery ve Baglioni, 2021; Stanford, 2017). Son yıllarda dijitalleşme ve platformların yükselişiyle birlikte gig çalışmaya ilişkin tartışmaların içeriği değişerek, gig çalışmanın ilk ortaya çıkışından, çalışmanın anlamı (Supiot, 2021) ve geleceğine ilişkin tartışmalara doğru evrilmektedir (Cahier ve Canivenc, 2021; ILO, 2019; OECD, 2019; Wang vd.,

2020). Teorik tartışmalar devam etmekle birlikte, uygulamada çalışmanın biçimsel değişimi gerçekleşmekte, örgütler ve çalışanlar arasındaki ilişkiler yeniden inşa edilmektedir. Gerçekleşmekte olan bu dönüşümde, kurumsal yapılarda istihdamın geleceğine uyum sağlamak kaçınılmaz olmuştur (Butollo ve Schneidemesser, 2021; Hyman, 2015; ILO, 2018).

Dijital çağın değişim ve dönüşüm sürecinde platformlar, hem öncü olmaları hem de çevresel koşullara olan hızlı uyum kabiliyetleriyle önemli bir iş yapısı niteliği taşımaktadır. Platformlar üzerine yapılan çalışmalarda, platformların işgücü piyasasında doğrudan veya dolaylı kontrol gücü olduğu görülmektedir (Gandini, 2019, Caza vd., 2022). Platformların emek arzı ve denetimi üzerindeki kontrol gücünün kaynağı, sunduğu aracılık hizmetini platform çalışanları açısından tek taraflı belirleyebilme olanağından gelmektedir (Veen vd., 2020). Bu durum, platform çalışanlarının *bağımsız girişimciler* olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır (Florisson ve Mandl, 2018). Çalışanlar açısından bakıldığında ise çalışma edimi mekân ve zamandan bağımsız olarak gerçekleştirilebilmektedir. Böylece, platform çalışmanın standart istihdama ek olarak ikinci bir iş edimine olanak sağladığı ifade edilmektedir (Kabakçı, 2023). Ancak bu durum çalışanların statüleri açısından belirsizlik oluşturmakta ve platform çalışanların işçi/esnaf olma konumunu tartışmalı hale getirmektedir (De Stefano, 2016; Ersöz vd., 2022).

Diğer bir tartışmalı alan ise platform çalışanların bireyselleştirilmiş ve izole edilmiş bir sistemde gig işleri gerçekleştiriyor olmalarından dolayı (Schou ve Bucher, 2022), ortak çıkarları çerçevesinde, birlikte hareket edebilme kabiliyetlerinin azalmasıdır. Bu durum çalışanları sendikal örgütlenme gibi temel bir haktan mahrum bırakmakla birlikte, sendikaların örgütlenme pratikleri de platform çalışanlar açısından etkili olmamaktadır (Joyce vd., 2023; Lee, 2023). Bu perspektifte platform çalışma; belirsiz, istikrarsız, güvensiz, çalışanların işin risklerini üstlendiği ve sınırlı yasal korumalar aldığı işler olarak ifade edilmektedir (Kalleberg ve Vallas, 2017).

Platformlar emeğin kontrolünü sağlayabilmek için çağın yeni değeri olan veriyi gelişmiş algoritmalarla işleyerek gig çalışanların alacakları ücretleri tabanda eşitleme üzerine kurulu bir yapı oluşturmaktadırlar (Gandini, 2019; Möhlmann vd., 2021; Wei vd., 2022). Aynı zamanda verinin dijital çağın petrolü (Dabrowska vd., 2022) olarak görülmesi, platformlar için faaliyetlerine ek olarak topladıkları veriler üzerinden de değer yaratabilecekleri bir piyasa oluşturmaktadır (Acemoglu vd., 2022). Platformlar, güvencesizliği genişleten ve yoğunlaştıran geleneksel enformel işlerin dijital olarak yeniden yaratılmasını sağlamaktadır. Bir diğer deyişle, platform çalışmanın en büyük zorluğu çalışanları iş güvencesinden yoksun bırakmasıdır. Platformlar ile prekarya (güvencesiz) sınıfının genişlediği görülmektedir (Friedman, 2014). Platformların işveren sorumluluklarını bertaraf ederek, algoritmik yönetim ve zaman baskısı altında düşük ücretlere mahkûm bıraktığı çalışanlara bu sorumlulukları yüklemektedir. Bu durum teknolojiyle şekillenen yeni güvencesiz çalışma biçimini yaratmaktadır (Gandini, 2019; Huang, 2023).

Günümüzün dijitalleşen dünyasında platform çalışma biçimi çalışanların hem güvencesiz çalışmasını yaygınlaştırmakta hem de var olan güvencelerini zayıflatmaktadır. Stanford (2017)'in da ifade ettiği gibi bu durum ne "*yeni*" bir olgu ne de "*teknoloji*" kaynaklı bir durumdur. Başka bir deyişle, kapitalist sistemin barındırdığı emek sömürsü bugün de platform çalışmalarda şekil değiştirerek varlığını devam ettirmektedir. Bu güvencesiz çalışma uygulamaları sadece platformlar üzerinde değil, ekonominin büyük bölümünde yeniden canlanarak istihdam koşullarında genel bir erozyonun varlığına işaret etmektedir.

Bu noktadan hareketle, platform çalışma pratiklerinin emek piyasasındaki sömürsünün giderek artması ve konunun olgusal düzlemde genişlemesi araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda araştırmacılara yol göstermesi bakımından, platform çalışma kavramının bibliyometrik analiz yöntemi ile küresel ölçekte yayın kategorilerinin, yayınların tematik ağ yapısının ve ilişkili anahtar kavramlarının belirlenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, platform çalışma konulu araştırmaların eğilimlerini, haritasını ve literatür analizini çıkarmak amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, bir kavramın ilgili yayınlar içerisindeki diğer kavramlarla olan ilişkisini ve etkilerini ölçmek için matematiksel araçları kullanan nicel bir analiz yöntemidir (Lee vd., 2020). Bir diğer deyişle bibliyometrik yöntem, bir araştırma konusuna yönelik ortaya çıkan belgelerin analiz edilmesi ve öne çıkan eğilimleri sayısal olarak haritalayan bir analiz biçimidir (Merigó vd., 2017).

Bibliyometrik analiz sürecinde farklı analiz yazılımları bulunmakla birlikte (Moral-Muñoz vd., 2020) çalışmamızda VOSviewer yazılımı ağ görselleştirme ve özelleştirme araçları nedeniyle tercih edilmiştir. Çalışmada topluma açık ikincil veriler kullanıldığından dolayı etik kurul kararı ve onayı alınmamıştır.

Bibliyometrik analiz yazarların, kurumların, ülkelerin üretkenliğini ve küresel boyutta iş birliklerini değerlendiren ve bilimsel yayınların başlıkları, anahtar kelimeleri, yazarları ve atıf yapılan referanslar gibi çok çeşitli bibliyografik veriyi inceleyen bir tekniktir. Ayrıca araştırılan konuya ilişkin gelişim kalıplarını, dikkat çeken konuları ve bir sonraki araştırmalarda üzerinde durulması gereken konuları tespit etmektedir (Erarslan, 2022). Bu amaçla, platform çalışma konusunda zaman içerisinde literatürün değişimini ve hareketliliğini belirleyerek, platform çalışma konusunun gelişimine ve yakın geleceğine öngörülerde bulunabilmek için bir dizi araştırma sorusu oluşturulmuştur. Aşağıda yedi maddede verilen araştırma soruları çerçevesinde platform çalışma konusunda yapılan yayınlar analiz edilerek cevaplar aranmıştır:

1. Platform çalışma konusunda yayınların yıllar içerisindeki ilgi eğilimi nasıldır?
2. Platform çalışma konusunda yayınların kategorik dağılımı nasıldır?
3. Platform çalışma konusunda en etkili dergiler hangileridir?
4. Yayın sayılarına göre platform çalışma konusunda en etkili ülkeler hangileridir?
5. Platform çalışma konusunda en üretken yazarlar kimlerdir?
6. Platform çalışma konusunda en ünlü/en çok atıf alan makaleler hangileridir?
7. Platform çalışma konusunda yayımlanan makalelerin anahtar sözcüklerinde en çok kullanılan ortak kelimeler nelerdir?

Platform çalışma konusunda literatürün özetlenmesi ve sentezlenmesinde kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek için analiz aşamasında "dahil etme-hariç tutma" filtreleme seçeneklerine göre bu araştırmanın başlangıcı olan 27 Mart 2024 tarihinde Web of Science (WoS) veri tabanı üzerinden tüm alanlar (all fields) kategorisinde "platform work" ve "platform working" anahtar kelimeleri tercih edilmiştir. Bu arama sonucunda; çalışmaların 2014 yılı itibarıyla başladığı ve SSCI (Social Science Citation Index), ESCI (Emerging Source Citation Index), SCI-Expanded (Science Citation Index Expanded) indekslerinde taranan dergilerde yayımlanan araştırma makaleleri kapsamında toplamda 236 araştırma makalesi olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verinin başlangıcı 2014 yılı, bitişi ise araştırmanın yapıldığı 27 Mart 2024 tarihidir.

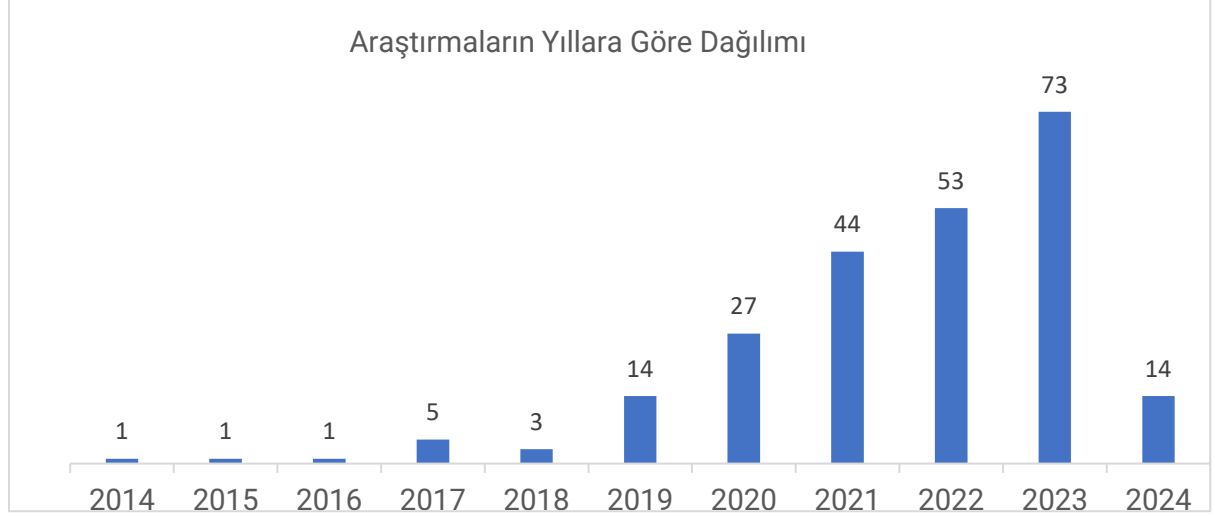
Veri tabanında yapılan aramada güvenilir ve bilimsel bir örneklem elde edebilmek amacıyla filtreleme seçeneği kullanılarak "araştırma makaleleri" kıstas alınmıştır. Diğer eser türleri araştırmaya dahil edilmemiştir. Yayın dili olarak İngilizce makaleler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın kategorik dağılımlarında *dahil etme-hariç tutma* kıstasları bağlamında sosyal bilimler alanında yapılmış makaleler araştırmaya dahil edilmiştir.

Platform Çalışmaya İlişkin Bibliyometrik Bulgular

Platform çalışma son yıllarda en çok araştırılan konulardan biri olmasından dolayı konuya küresel çapta katlanarak artan ilgi; platform çalışmanın tanımlanması, sınıflandırılması, ulusal ve uluslararası hukuksal boyutlarıyla düzenlenmesi ve yönetimi gibi birçok alanda kendini göstermektedir. Yeni çağın yükselen bir kavramı olan platform çalışma akademik çevrelerin ötesinde bir ilgiyle incelenmekte ve iş dinamiklerinin yeniden şekillenmesinde önemli bir rol

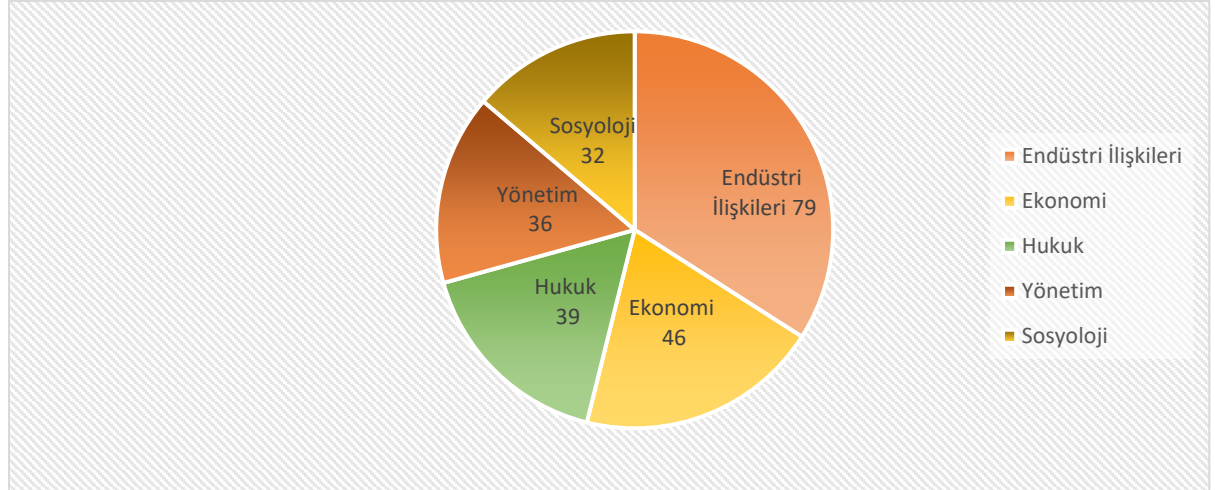
üstlenmektedir. Bu çerçevede platform çalışmaya ilişkin yapılan bibliyometrik analiz sonuçları bu başlık altında sunulmaktadır.

WoS veri tabanından 27.03.2024 tarihinde alınan verilere göre yayınların 2014 yılından itibaren ilgili veri tabanında yer aldığı görülmektedir. WoS veri tabanından belirlenen kısıtlıklara göre 236 platform çalışma makalesi elde edilmiş olup çalışmaların yıllara göre dağılımı Görsel 1'de gösterilmiştir.

Görsel 1 Platform çalışma konusunun yıllara göre dağılımı

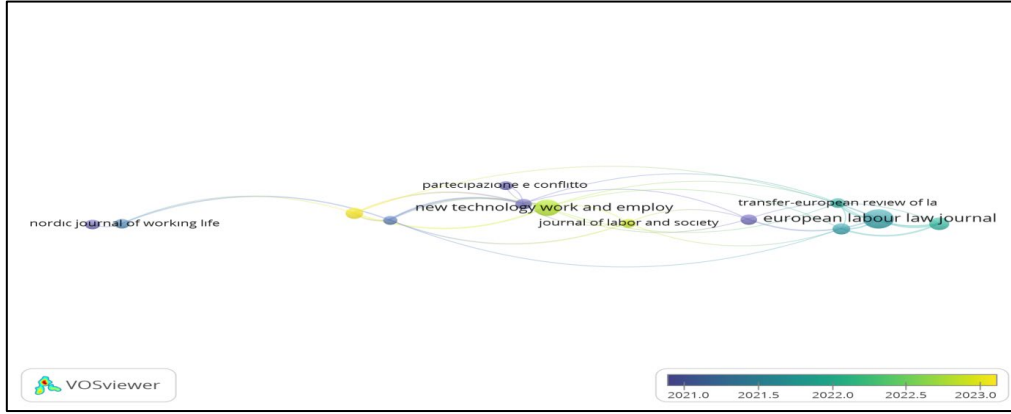
Görsel 1'e bakıldığında platform çalışmaya yönelik araştırmaların WoS veri tabanında 2014 yılı itibari ile yayınlanmaya başladığı ve 2018 yılından sonra her geçen gün araştırma sayısında önemli bir artış olduğu yıllar itibari ile gözlenmektedir. Konuya dair ilginin 2019 yılı ve sonrasında ciddi bir artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Bunun temel nedenleri arasında Covid-19'un beraberinde getirdiği dijitalleşme ve durmaksızın gelişen teknolojinin kısacasında çalışma biçimlerinin giderek farklılaşması gösterilebilir (Howson vd., 2022; Parwez ve Ranjan, 2021).

Görsel 2 WoS göre konunun kategorik dağılımı

Çalışmaların WoS kategorilerine göre dağılımlarına bakıldığında (Görsel 2) sosyal bilimler alanında yer alan kategoriler araştırmaya dahil edilmiştir. Mühendislik bilimine ilişkin kategoriler araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu bağlamda söz konusu alanda yapılan çalışmaların kategorik olarak dağılımına bakıldığında endüstri ilişkileri alanında en fazla çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Ekonomi, hukuk, yönetim, sosyoloji gibi alanlarda platform çalışma yoğunlukla çalışılmaktadır. Platform çalışma konusunda en fazla çalışılan alanın endüstri ilişkileri olması konuya ilişkin odağın bu doğrultuda seyrettiğini göstermektedir. Endüstri ilişkileri şemsiyesinde

konu, işçi işveren ilişkilerinin belirsizleşmesi ve çalışma hayatının getirdiği zorlukların platform çalışanlar üzerine etkilerine yoğunlaşmaktadır (Umney vd., 2024). Bu bağlamda araştırmalara bakıldığında, platform çalışanların hukuken işçi statüsündeki belirsizliği, platformlardaki yöneticilerin bir algoritma olması gibi konular çalışma ilişkileri açısından tartışma yaratmaktadır (Graham ve Lehdonvirta, 2017; Pesole vd., 2018). Endüstri ilişkileri alanında yapılan araştırmaların çoğunlukla platform çalışmanın koşulları ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, araştırmacılar açısından işin bu yönüne dikkat çekilmesi gerekmektedir.

Görsel 3 Platform çalışmanın yayımlandığı dergilerin ağ görselleştirmesi

Platform çalışmaya ilişkin yayınların yayımlandığı dergilerin görünümüne bakmak (Görsel 3) için yapılan kaynak analizinde 236 makalenin 100 farklı dergide yayımlandığı görülmektedir. Eşik sınır olarak en az 5 makalenin aynı dergide yayınlanma şartı aranmaktadır. Bu eşik sınırı karşılayan dergi sayısının ise 13 olduğu tespit edilmiştir. Dergilere ilişkin ağ görselleştirme yukarıda Görsel 3'te yer almaktadır.

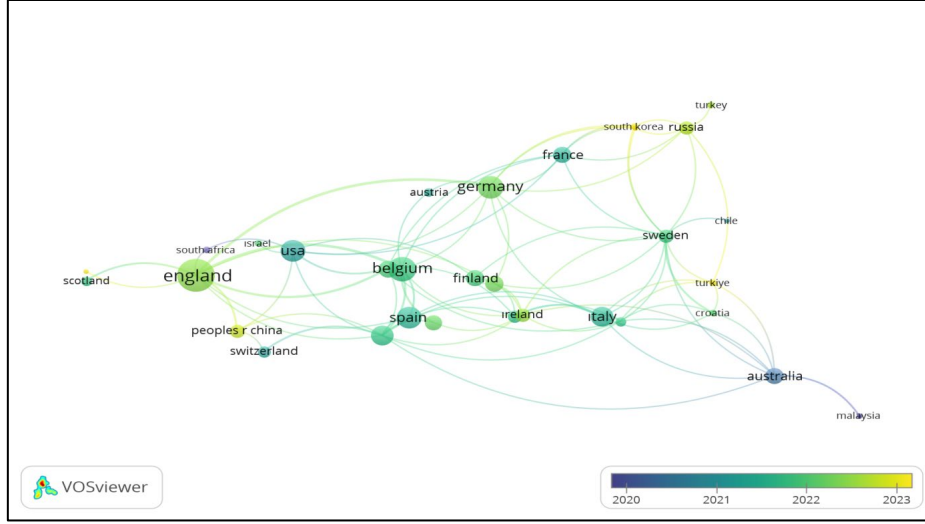
Tablo 1'e bakıldığında platform çalışmaya ilişkin en fazla yayın yapan ilk üç derginin "European Labour Law Journal", "New Technology Work and Employment" ve "International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations" olduğu görülmektedir. En fazla atıf alan ilk üç dergi ise "The Economic and Labour Relations Review", "New Technology Work and Employment" ve "Work Employment and Society" olduğu görülmektedir. Bu açıdan etki gücünün ifade edilen dergilerde olduğu görülmektedir. Bu dergilerin platform çalışma konusunda öncü olarak yayınlara yer verdikleri ve konuyla ilgili olarak etki alanlarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 1 En fazla yayın yapılan dergiler

Dergi Adı	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı
European Labour Law Journal (ESCI)	23	67
New Technology Work and Employment (SSCI)	17	215
International Journal of Comparative Labour law and Industrial Relations (ESCI)	10	36
Work Employment and Society (SSCI)	8	127
Industrial Law Journal (SSCI)	8	41
The Economic and Labour Relations Review (SSCI)	7	218
International Labour Review (SSCI)	7	71
Transfer-European Review of Labour and Research	6	46
Nordic Journal of Working Life Studies (ESCI)	6	29
International Social Security Review (ESCI)	6	7
Capital and Class (ESCI)	5	68
Journal of Labor and Society (ESCI)	5	13
Partecipazione e Conflitto (ESCI)	5	23

Platform çalışma konusunu inceleyen 236 çalışmanın ülkelere göre dağılımına bakıldığında (Görsel 4), 49 ülkenin platform çalışmaya yönelik yayınları olduğu görülmektedir. Bu ülkelerden

en fazla yayın yapan ülke olarak İngiltere 44 yayın yaparak toplam 404 atıf almıştır. Belçika (23 yayın, 166 atıf), Almanya (21 yayın 49 atıf), İspanya (19 yayın, 171 atıf), ABD (18 yayın, 880 atıf), Kanada (16 yayın, 345 atıf) ve İtalya (16 yayın, 76 atıf) bu konuda çalışma yapan öncelikli ülkelerdendir. Türkiye menşei WoS veri tabanında yer alan 4² çalışma bulunmaktadır. Bu dört çalışmaya toplamda 12 atıf yapılmıştır. Aşağıda Tablo 3'te platform çalışma konusuna en çok atıf alan yayınlar gözlemlenmektedir. Ülke olarak en fazla yayını İngiltere verirken en fazla atıf alan ülke ise ABD olmuştur. Akademik yayınlara olan bu yansıma ülkeler açısından incelendiğinde, Avrupa Birliği ve Kuzey Amerika kıtasındaki işgücü piyasasının yapısının ve işgücü hareketliğinin bu durumun nedeni olduğu düşünülmektedir.

Görsel 4 Platform çalışmanın yayınlandığı ülkelerin ağ görselleştirmesi

Platform Çalışma Üzerine En Üretken Yazarlar

Veri setindeki 236 çalışmaya toplam 430 yazar katkıda bulunmuştur. Tablo 2'de 4 veya daha fazla çalışması olan yazarlar dahil edilmiştir. Tablodan görüldüğü üzere 430 yazardan sadece 7'si 4 veya daha fazla çalışmayla konuya katkı sağlamıştır. Bunun dışında 423 yazar 3, 2 veya 1 çalışmalarıyla söz konusu alana katkıda bulunmuştur.

Tablo 2 Alanda En Çok Üretken Yazarlar

Yazar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı
Aloisi, Antonio	6	46
De Stefano, Valerio	6	69
Pulignano, Valeria	6	33
Joyce, Simon	5	91
Piasna, Agnieszka	4	39
Polkowska, Dominika	4	34
Rosin, A	4	6

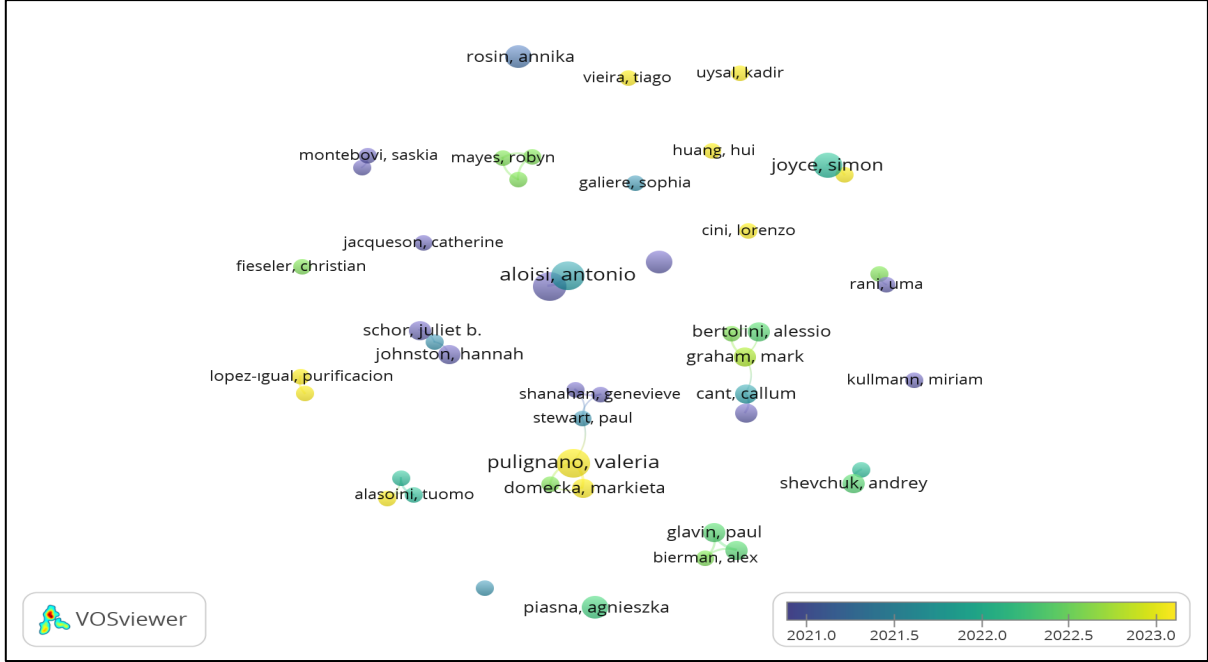
²Dabić, M., Maley, J. F., Švarc, J., ve Poček, J. (2023). Future of digital work: Challenges for sustainable human resources management. *Journal of Innovation and Knowledge*, 8(2). <https://doi.org/10.1016/j.jik.2023.100353>

Ezer, B. (2022). An Evaluation of El Real Decreto Ley 9/2021 The Spanish Royal Decree Accepting Delivery Platform Couriers as Employees. *Istanbul Hukuk Mecmuası*, 80(3).

Uysal, K. (2023). Digital labour platforms and neoliberal governmentality: the case of platform workers in Turkey. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 43(1–2). <https://doi.org/10.1108/IJSSP-09-2021-0248>

Uysal, K., ve Boyraz, C. (2024). Autonomy and Control in the Gig Economy and Platform Work: Domestic and Home Repair Workers in Turkey. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 26(1). <https://doi.org/10.1080/19448953.2023.2233283>

En üretken yazarlar arasındaki bağlantıyı görmek için VOSviewer paket programı aracılığı ile ortak yazar analizi yapılarak sınır kriterler olarak konu hakkında en az 2 yayın en az 1 atıf kriteri belirlenmiştir. Bu kriteri karşılayan 47 yazar olduğu ortaya çıkmıştır. Analiz sonucunda, Görsel 5'te gösterildiği gibi 47 yazar arasında 25 küme oluşmuş olup, bağlantı gücü 29 ve toplam bağlantı gücü 48 olarak ortaya çıkmıştır.

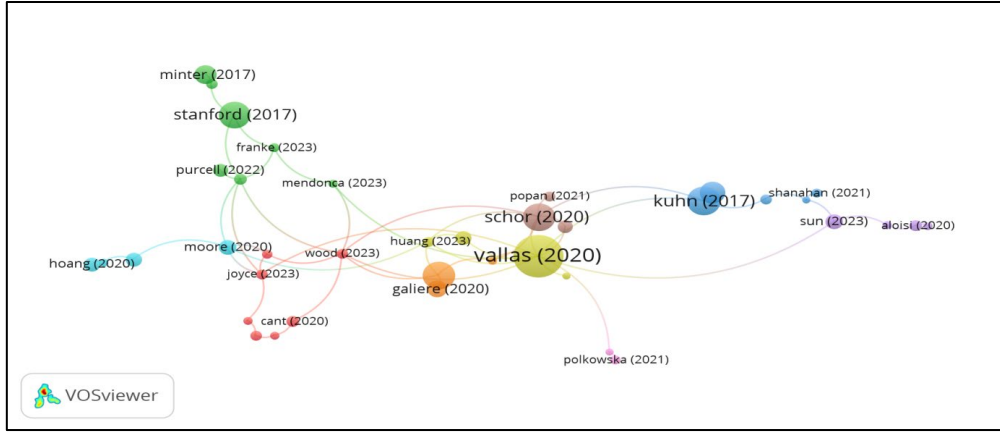

Görsel 5 Platform çalışma konusunda en fazla çalışma yayımlayan araştırmacılar

En üretken yazarlar arasında yer alan Antonio Aloisi ve De Stefano'nun; işin dijital dönüşümü (Aloisi ve De Stefano, 2020), platform çalışmaya yönelik hukuksal düzenlemeler, platform çalışmaya yönelik zorluklar ve mevcut görünümün yanı sıra (Aloisi, 2022; Potocka-Sionek ve Aloisi, 2021) işin dijitalleşmesiyle birlikte yönetimin algoritmikleşmesi üzerine çalışmaları bulunmaktadır (Aloisi, 2024). Covid-19 döneminde platform çalışanlarının talepteki dalgalanmalardan dolayı yaşadıkları zorluklar (Muszynski vd., 2022), platform çalışanların çalışma koşullarının iyileştirilmesi için düzenlemeler (Mangan, Muszynski, Pulignano, 2023), platform çalışmada örgütlenmenin önemine ilişkin çalışmalar mevcuttur (Marà, Pulignano, Stewart, 2023).

Platform Çalışma Üzerine Doküman-Atıf Analizi

Platform çalışma konusunda yazarların en fazla atıf yaptığı çalışmaları tespit etmek amacıyla doküman atıf analizi yapılmıştır. 236 çalışmadan en az 10 atıf alma kriterini karşılayan 61 çalışma olduğu görülmüştür. Bu 61 çalışma arasında birbiri ile bağlantılı çalışmaların sayısı 39'dur. Bu 39 çalışmaya ilişkin ağ görselleştirmesi aşağıda yer almaktadır. (Görsel 6)

Görsel 6 Döküman-atıf analizi

Döküman analizi sonucunda 358 atıf ile en fazla atıfı alan Vallas'ın (2020) "What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy" adlı çalışmasıdır. Kuhn ve Maleki'nin (2017) "Micro-Entrepreneurs, Dependent Contractors, and Instaserfs: Understanding Online Labor Platform Workforces" adlı çalışması 157 atıf ile bu alanda en fazla atıf alan ikinci yayın olmuştur. Alanda üçüncü en fazla atıf alan yayın ise Schor vd. (2020) "Dependence and Precarity in the Platform Economy" adlı çalışmadır. Aşağıda yer alan Tablo 3'te yazında en fazla atıf almış ilk 5 makale yer verilmektedir.

Tablo 3 En fazla atıf yapılan ilk 5 makale

Yazar	Makale İsmi	Atıf Sayısı
Vallas (2020)	What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy	358
Kuhn ve Maleki (2017)	Micro-Entrepreneurs, Dependent Contractors, and Instaserfs: Understanding Online Labor Platform Workforces	157
Schor vd.(2020)	Dependence and Precarity in the Platform Economy	150
Goods, Veen, ve Barratt, (2019)	Is your gig any good?" Analysing job quality in the Australian platform-based food-delivery sector	149
Stanford (2017)	The resurgence of gig work: Historical and theoretical perspectives	136

Platform çalışma konusunda atıf alan makalelere bakıldığında; gig ekonomi, platform çalışmanın koşulları, platform ekonomisinde prekarya konularının öncelikli olduğu görülmektedir.

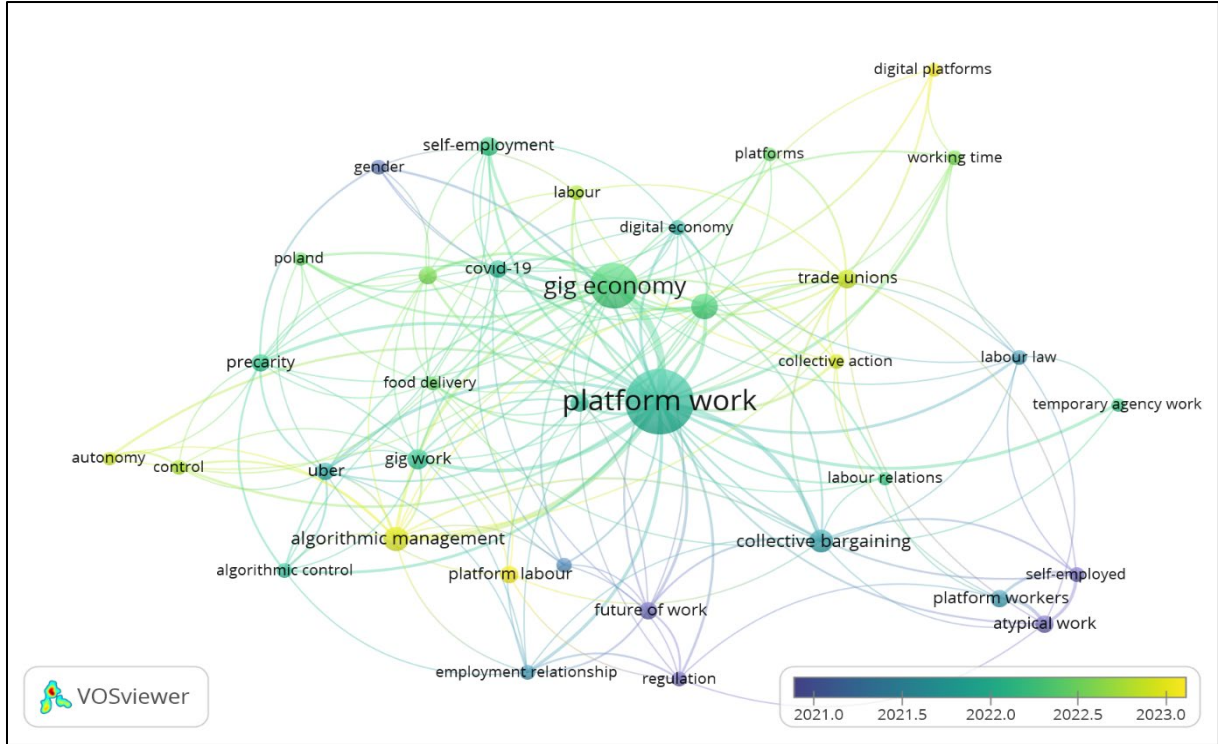
Ortak Anahtar Kelime Analizi

Veri setindeki 236 makalede toplam 745 anahtar kelime kullanılmıştır. Platform çalışma literatürü yeni gelişen bir alan olduğu için analiz sonuçları, veri setindeki çalışmalarda 5 kez ve daha fazla kullanılan 36 anahtar kelime üzerinden görselleştirilmiştir. Bu kriterlere göre yürütülen ortak kelime analizinin yoğunluk görseli Görsel 7'de ve sıklık göstergeleri Tablo 4'teki gibidir. Buna göre platform çalışmanın birlikte en çok ele alındığı ilk 20 kavram tablo yardımı ile görselleştirilmiştir.

Tablo 4 Ortak anahtar kelimelere ilişkin sıklık göstergeleri

Anahtar Kelimeler	Sıklık	Anahtar Kelimeler	Sıklık
Platform Work	114	Precarity	9
Gig Economy	54	Platform Workers	9
Platform Economy	18	Digital Labour Platforms	8
Algorithmic Management	16	Precarious Work	8
Collective Bargaining	14	Atypical Work	8
Gig Work	11	Future of Work	8
Trade Unions	10	Platform Labour	8
Self-Employment	10	Employment Relationship	6
Covid-19	9	Self-Employed	6
Uber	9	Algorithmic Control	6

Platform çalışmaya yönelik yapılan anahtar kelime analizi konunun gidişatı hakkında fikir vermektedir. Görüldüğü üzere anahtar kelimeler öncelikle gig ve platform ekonomi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum platformların yaratmış oldukları ekonomik değerin büyüklüğü, küresel olarak platformların yaygınlaşması ve birbirlerine olan eklemeleri göz önünde bulundurulduğunda gig ve platform ekonomi gibi ekonomik terimlerin anahtar kelime olarak seçilmesinde etkili olmaktadır.

Görsel 7 Ortak anahtar kelime analizi

Dijitalleşmenin işin doğası gereği ortaya çıkan hiyerarşik yapının her aşamasına yerleşmesiyle birlikte yönetim de algoritmaya dönüşmüştür (Graham ve Lehdonvirta, 2017; Pesole vd. 2018). Bu durum platform çalışma konulu makalelerde anahtar kelime olarak algoritmik yönetimin kullanılmasını beraberinde getirmiştir. Sıklıkla kullanılan diğer anahtar kelimeler ise toplu pazarlık, sendika ve prekarya gibi çalışma koşulları özelinde gelişen kavramlardır. Bu bağlamda platform çalışma literatüründe çalışma ilişkileri ve çalışma koşulları temelli bir yönelim olduğu görülmektedir. Kavramsal çerçevede değindiğimiz gibi platform çalışma hızla artmakla birlikte belirsizlikleri de beraberinde getirdiği sorunları da büyütmektedir. Örneğin UBER 68 ülkede on binden fazla şehirde hizmet vermektedir. Kuşkusuz UBER faaliyet gösterdiği ülkelerde çalışma ilişkileri açısından birçok sorunla karşılaşmış ya da sorun yaratmıştır (Ersöz, 2022). Bu bağlamda yakın gelecekte platform çalışma konusunda ilişkin araştırmaların eğiliminin çalışma ilişkileri doğrultusunda derinleşerek artmaya devam etmesi beklenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Teknolojik gelişim tüm yaşam pratiklerinde dijitalleşmeyi beraberinde getirerek işe ve istihdama yönelik dinamikleri değiştirmektedir. Dijitalleşmeyle beraber gündelik hayatımızın bir parçası haline gelen platform ekonominin getirdiği çalışma dinamikleri literatürde tartışılmaya ve ilgi görmeye başlamıştır. Literatürde öncelikle endüstri ilişkileri ve ekonomi disiplinlerinde öne çıkan platform çalışma konusu, hukuk, yönetim ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerde ilgiyle

karşılanmaktadır. Bu durum platform çalışmanın birçok alanda çalışıldığını ve önemsendiğini göstermektedir. Platform çalışmanın birçok alanda çalışılıyor olması kavrama ilişkin örüntüyü zenginleştirerek, kavramsal düzlemi genişletmektedir. Bu bağlamda platform çalışmaya ilişkin literatürün gelişim hatlarını ortaya koymak ve konuya ilişkin genel görünümü belirlemek adına bu çalışmada bibliyometrik analizden faydalanılmıştır. Bibliyometrik analiz bir konudaki bilimsel yayınların her türlü bibliyografik verilerini (başlık, yazar, ülke, dergi, anahtar kelime, atıf) inceleyen ve gelişim kalıplarını belirleyen bir yöntem olmakla beraber ilgili literatürde dikkat çeken boşlukları ve gelecek araştırmalara yol göstererek üzerinde durulması gereken konuları belirlemektedir (Eraslan, 2022).

WoS veri tabanında "platform work" ve "platform working" anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Tarama yapılırken kısıtlar arasında kategorik olarak tüm alanlar (all fields), eser türü olarak sadece İngilizce makaleler ve makalelerin yayınlandığı dergilerin indeksi SSCI, ESCI ve SCI-Expanded olarak belirlenmiştir. Bu tarama sonucunda 2014 yılı ile taramanın yapıldığı tarih olan 27 Mart 2024 tarihinde toplamda 236 araştırma makalesine ulaşılmıştır. Ulaşılan 236 makalenin bibliyometrik verisi ise dergi, yazar, ülke, doküman-atıf ve ortak anahtar kelime analizidir.

Analiz sonuçlarına göre platform çalışmayla ilgili olarak 2014-2024 yılları arasında yayınlanan makalelerin yıllar itibari ile görünümüne bakıldığında en fazla yayın 73 makale ile 2023 yılında yapılmış ve onu sırasıyla; 53 makale ile 2022 yılı, 44 makale ile 2021 yılı, 27 makale ile 2020 yılı ve 14 makale ile 2019 ve 2024 yılı izlemektedir. Diğer yıllar arasında dikkate değer bir farklılık olmadığı görülmektedir. Platform çalışma konusunun 2014 yılı itibariyle literatürde rastlandığı ve ilgi düzeyinin 2019 pandemisiyle birlikte artış trendinde olduğu saptanmıştır. Yayın atıf ağı analizi kapsamında en fazla yayın yapan ülkelerin sırasıyla İngiltere (44 yayın, 404 atıf) ve Belçika'nın (23 yayın, 166 atıf) önde olduğu ancak bununla birlikte Almanya (21 yayın 49 atıf), İspanya (19 yayın, 171 atıf), ABD (18 yayın, 880 atıf), Kanada (16 yayın, 345 atıf), İtalya'nın da (16 yayın, 76 atıf) bu konuda çalışma yapan ülkeler arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Platform çalışmayla ilgili 23 makale ile en fazla yayın yapan derginin "European Labour Law Journal", en fazla atıf yapılan derginin ise "The Economic and Labour Relations Review" olduğu görülmüştür. Yayın konusunda en üretken yazarlar ise Antonio Alosi (6 yayın 46 atıf) ve Valerio De Stefano (6 yayın 69 atıf) olduğu tespit edilmiştir. Yazarlar bu çalışmalarında; işin dijital dönüşümü ve algoritmikleşmesi, platform çalışmaya yönelik hukuksal düzenlemeler ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, platform çalışmanın beraberinde getirdiği zorluklar, platform çalışmada örgütlenmenin önemi gibi konulara yöneldiği görülmektedir. Platform çalışma konusunda yazarların en fazla atıf yaptığı makaleleri gösteren doküman atıf analizi sonucunda yazarların 358 atıf ile en fazla atıf yaptığı yazarın Vallas'ın (2020) "What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy" adlı çalışması olduğu görülmüştür.

Ortak anahtar kelime analizi sonucunda literatürün genellikle belirli konular üzerine odaklandığı görülmektedir. Bunlar; gig ekonomisi, platform ekonomi, algoritmik yönetim, platform çalışmanın koşulları, toplu pazarlık, sendika, platform ekonomisinde prekarya ve UBER'dir. Anahtar kelimelerin genel görünümüne bakıldığında, platform çalışmanın doğası gereği belli bir algoritmayla işlemesinin çalışanlar özelinde bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Platformlar, çalışanların belirli bir örgüt yapısı içine dahil olmadan bağımsız olarak görevlerini yerine getirmelerini sağlayarak göreceli bir esneklik sunuyor olsa da bu durum platformlarda istihdam edilenleri izole bir çalışma sistemi içine sürüklemektedir (Schou ve Bucher, 2022). Bu izole sistem, sendikal faaliyetler gibi çalışanların ortak çıkarlarını korumak ve çalışma koşullarını iyileştirmek için bir araya gelen örgütlenmelerin oluşumunu zorlaştırmakta ve çalışanların toplu temsil edilmesini imkânsız kılmaktadır. Ayrıca konunun politik ve yasal boyutlarının da düzenleme gerektirmesi, çalışanlar ve sendikalar arasındaki etkileşimin gücünü zayıflatmaktadır (Kresal, 2022). Analiz edilen yayınlardaki anahtar kelimelerden de görüleceği üzere sıklıkla tercih edilen kavramlar çalışma ilişkileri temelli kelimeler olmaktadır. Bu açıdan endüstri ilişkileri alanında yapılan çalışmaların görece daha fazla olması oldukça doğal bir durumdur.

Kuşkusuz platform çalışma olarak nitelendirilen işler henüz hâkim bir çalışma biçimi olmamakla birlikte platformların hızlı gelişimi ve platform çalışmanın yaygınlaşması küresel olarak dikkat çekmektedir. Platformların oluşturduğu üçlü yapı, işçi işveren ilişkilerinin belirsizleşmesine ve çalışma hayatının getirdiği zorlukların platform çalışanlarının üzerine yüklenmesine neden olmaktadır (Umney vd., 2024). Araştırmalara bakıldığında, platform çalışanların hukuken işçi statüsündeki belirsizliği, platformlardaki yöneticilerin bir algoritma olması gibi konular çalışma ilişkileri açısından tartışma yaratmaktadır (Graham ve Lehtonvirta, 2017;

Pesole vd., 2018). Endüstri ilişkileri alanında yapılan araştırmaların da çoğunlukla platform çalışmanın koşullarına odaklanması işin bu yönüne dikkat çekilmesi gerektiğini göstermektedir. Platform çalışmaya ilişkin belirsizliklerin oldukça fazla olması yeni çağın koşullarına uygun teorik ve pratik çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum platform çalışma konusunun giderek daha ilgi çeken bir alan olmaya devam edeceğini kanıtlar niteliktedir.

Platform çalışma konusu üzerine ülkemizdeki WoS kategorisinde yayın sayısının az olması bu alanda ülkemizde potansiyel bir boşluk olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olması konuya ilişkin daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini ve ihtiyacını gözler önüne sermektedir. Platform çalışmaya ilişkin literatürün yeni gelişen bir alan olmasından dolayı, konuya ilişkin araştırmalara daha kapsamlı bir perspektif geliştirmek için makro konuların yanı sıra çalışanlar üzerine bireysel etkisi olan konulara odaklanılmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda olduğu gibi kısıtlılıkları ve sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın bibliyometrik analizi bazı kısıtlılıklar ile yapılmıştır. Bu kısıtlılıklar "dahil etme- hariç tutma" filtreleme seçeneklerini içermektedir. Aynı zamanda, bu araştırmada platform çalışma tek bir analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Gelecekte konuyla ilgili yapılacak olan araştırmalarda, platform çalışma konusunu çalışma sosyolojisi ve çalışma psikolojisi alanları ile ilişkilendiren nicel araştırmaların yapılması kavramın sonuçlarına yönelik bilgilere katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, araştırmacıların bilgisi dahilinde, platform çalışma konusu bu türden bir bibliyometrik incelemeye daha önce tabii tutulmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın konuya ilgi duyan araştırmacılar için kapsamlı bir özet bilgilendirme sunması noktasında fayda sağlayacağına inanılmaktadır. Bu araştırmada, platform çalışma biçiminin çalışanlar ve işletmeler üzerinde olumlu ve olumsuz etki yaratacak iş güvencesizliği, iş yaşam dengesi, istihdam edilebilirlik, iş süreçleri gibi konularla olan bağlantısına yoğunluk verilmesi önerilmektedir.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmaya 1. Yazar: %34, 2. Yazar: %33, 3. Yazar: %33 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Platform çalışma: Bibliyometrik bir inceleme" başlıklı makalemizin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur. Yazarlar arasında da herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Acemoglu, D., Makhdoumi, A., Malekian, A., ve Ozdaglar, A. (2022). Too much data: Prices and inefficiencies in data markets. *American Economic Journal: Microeconomics*, 14(4), 218-256. <https://doi.org/10.1257/mic.20200200>
- Acs, Z. J. (2023). The global digital platform economy and the region. *The Annals of Regional Science*, 70(1), 101-133. <https://doi.org/10.1007/s00168-022-01154-6>
- Acs, Z. J., Song, A. K., Szerb, L., Audretsch, D. B., ve Komlósi, É. (2021). The evolution of the global digital platform economy: 1971–2021. *Small Business Economics*, 57(4), 1629-1659. <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00561-x>

- Akbar, Y. H., ve Tracogna, A. (2022). The digital economy and the growth dynamics of sharing platforms: A transaction cost economics assessment. *Journal of Digital Economy*, 1(3), 209-226. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jdec.2023.01.002>
- Aloisi, A. (2022). Platform work in Europe: Lessons learned, legal developments and challenges ahead. *European Labour Law Journal*, 13(1). <https://doi.org/10.1177/20319525211062557>
- Aloisi, A. (2024). Regulating algorithmic management at work in the European Union: Data protection, non-discrimination and collective rights. *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 40(1). <https://doi.org/10.54648/ijcl2024001>
- Aloisi, A., & De Stefano, V. (2020). Regulation and the future of work: The employment relationship as an innovation facilitator. *International Labour Review*, 159(1). <https://doi.org/10.1111/ilr.12160>
- Barley, S. R., ve Kunda, G. (2001). Bringing work back in. *Organization Science*, 12(1), 76-95. <https://doi.org/10.1287/orsc.12.1.76.10122>
- Barley, S. R., Bechky, B.A., ve Milliken F.J., (2017) The changing nature of work: Careers, identities, and work lives in the 21st Century. *Academy of Management Discoveries*, 3, 111–115, <https://doi.org/10.5465/amd.2017.0034>
- Beytar, E. (2023). Platform çalışması: çalışan statüsünün belirlenmesi sorunu. *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), 239-266. <https://doi.org/10.58733/imhfd.1267384>
- Butollo, F., ve Schneidemesser, L. (2021). Beyond "Industry 4.0": B2B factory networks as an alternative path towards the digital transformation of manufacturing and work. *International Labour Review*, 160(4), 537-552. <https://doi.org/10.1111/ilr.12211>
- Cahier, M.-L., ve Canivenc, S. (2021). *Is remote working shaping the future of work?*. Paris: Presses des Mines.
- Cropanzano, R., Keplinger, K., Lambert, B. K., Caza, B., ve Ashford, S. J. (2023). The organizational psychology of gig work: An integrative conceptual review. *Journal of Applied Psychology*, 108(3), 492–519. <https://doi.org/10.1037/apl0001029>
- De Stefano, V. (2016). *The rise of the "just-in-time workforce": on-demand work, crowdwork and labour protection in the "gig-economy"* Conditions of Work and Employment Series, Issue. ILO. <https://www.ilo.org/media/430896/download>
- Dabrowska, J., Almpantopoulou, A., Brem, A., Chesbrough, H., Cucino, V., Di Minin, A., Giones, F., Hakala, H., Marullo, C., Mention, A. L., Mortara, L., Nørskov, S., Nylund, P. A., Oddo, C. M., Radziwon, A., ve Ritala, P. (2022). Digital transformation, for better or worse: a critical multi-level research agenda. *R&D Management*, 52(5), 930-954. <https://doi.org/10.1111/radm.12531>
- Duggan, J., Sherman, U., Carbery, R., ve McDonnell, A. (2020). Algorithmic management and app-work in the gig economy: A research agenda for employment relations and HRM. *Human Resource Management Journal*, 30(1), 114-132. <https://doi.org/10.1111/1748-8583.12258>
- Ersarlan, E. (2022). Sosyal bilim araştırmalarında VOSviewer ile bibliyometrik haritalama ve örnek bir uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), s. 33-56. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227291>
- Ersöz, B. (2022). *Ulaşımında Enformel İlişkiler Rant ve Rekabet İstanbul'da Şoförlük ve Çalışma Pratikleri*. Sav Yayınları.
- Ersöz, B., Ersöz Kahraman, Ö., ve Onur, O.E. (2023). Pandemi enformel çalışmanın değişen biçimleri: "Patronsuz kurye" ağı örneği. *Emek Araştırma Dergisi*, 14(23), 159-190.
- Eurofound. (2018). *Employment and working conditions of selected types of platform work*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2806/929950> <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2018/employment-and-working-conditions-selected-types-platform-work>
- Florisson, R., ve Mandl, I. (2018). *Platform work: Types and implications for work and employment-Literature review*(Working paper). Eurofound. <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/eurofound-paper/2018/platform-work-types-and-implications-work-and-employment>
- Gandini, A. (2019). Labour process theory and the gig economy. *Human Relations*, 72(6), 1039-1056. <https://doi.org/10.1177/0018726718790002>

- Gandini, A., Casagrande, G., Giorgi, G., Peterlongo, G., ve Tonetta, M. (2024). 'Platform-ised' work? The case of neo-craft work. *International Journal of Cultural Studies*. <https://doi.org/10.1177/13678779241253624>
- Graham, M. H. I. ve Lehdonvirta, V. (2017). Digital labour and development: impacts of global digital labour platforms and the gig economy on worker livelihoods. *European Review of Labour and Research*, 23(2), 135- 162. <https://doi.org/10.1177/1024258916687250>
- Gutiérrez Crocco, F., ve Atzeni, M. (2022). The effects of the pandemic on gig economy couriers in Argentina and Chile: Precarity, algorithmic control and mobilization. *International Labour Review*, 161(3), 441-461. <https://doi.org/10.1111/ilr.12376>
- Howson, K., Ustek-Spilda, F., Bertolini, A., Heeks, R., Ferrari, F., Katta, S., Cole, M., Aguera Reneses, P., Salem, N., Sutcliffe, D., Steward, S., ve Graham, M. (2022). Stripping back the mask: Working conditions on digital labour platforms during the COVID-19 pandemic. *International Labour Review*, 161(3), 413-440. <https://doi.org/10.1111/ilr.12222>
- Huang, H. (2022). Algorithmic management in food-delivery platform economy in China. *New Technology, Work and Employment*, 38(2), 185-205. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12228>
- Huang, H. (2023). "The food delivered is more valuable than my life": Understanding the platform precarity of online food-delivery work in China. *Journal of Contemporary Asia*, 53(5), 852-868. <https://doi.org/10.1080/00472336.2022.2155866>
- Hyman, R. (2015). Three scenarios for industrial relations in Europe. *International Labour Review*, 154(1), 5-14. <https://doi.org/10.1111/j.1564-913x.2015.00221.x>
- ILO. (2018). *Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world*. Geneva: International Labour Office. <https://www.ilo.org/publications/digital-labour-platforms-and-future-work-towards-decent-work-online-world>
- ILO. (2019). *Work for a brighter future – Global Commission on the Future of Work*. International Labour Office. <https://www.ilo.org/publications/work-brighter-future>
- ILO. (2021). *World employment and social outlook 2021: The role of digital labour platforms in transforming the world of work*. Geneva: International Labour Office. <https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/role-digital-labour-platforms-transforming-world-work>
- ILO. (2024). *Realizing decent work in the platform economy*. Geneva: International Labour Office. <https://www.ilo.org/resource/conference-paper/ilc/113/realizing-decent-work-platform-economy>
- Joyce, S., Stuart, M., ve Forde, C. (2023). Theorising labour unrest and trade unionism in the platform economy. *New Technology, Work and Employment*, 38(1), 21-40. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12252>
- Kabakçı, A. (2023). Endüstri 4.0 ve platform çalışma: niteliği, fırsatları ve zorlukları bağlamında bir değerlendirme. *Bitlis Eren Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 13-23.
- Kalleberg, A. L., ve Vallas, S. P. (2017). Probing Precarious Work: Theory, Research, and Politics. A. L. Kalleberg ve S. P. Vallas (Ed.), *Precarious Work* (Vol. 31, pp. 1-30). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S0277-283320170000031017>
- Kenney, M., ve Zysman, J. (2016). The rise of the platform economy. *Issues in Science and Technology*, 32(3), 61-69.
- Kenney, M., ve Zysman, J. (2020). The platform economy: restructuring the space of capitalist accumulation. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 13(1), 55-76. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsaa001>
- Lee, I. S., Lee, H., Chen, Y. H., ve Chae, Y. (2020). Bibliometric analysis of research assessing the use of acupuncture for pain treatment over the past 20 years. *Journal of Pain Research*, 13. <https://doi.org/10.2147/JPR.S235047>
- Lee, Y. (2023). After a global platform leaves: Understanding the heterogeneity of gig workers through capital mobility. *Critical Sociology*, 49(1), 23-37. <https://doi.org/10.1177/08969205211055912>
- Loonam, J., ve O'Regan, N. (2022). Global value chains and digital platforms: Implications for strategy. *Strategic Change*, 31(1), 161-177. <https://doi.org/10.1002/jsc.2485>

- Mangan, D., Muszyński, K., & Pulignano, V. (2023). The platform discount: Addressing unpaid work as a structural feature of labour platforms¹. *European Labour Law Journal*, 14(4). <https://doi.org/10.1177/20319525231210550>
- Marà, C., Pulignano, V., & Stewart, P. (2023). Dynamics of unionism in the platform economy: the case of the food delivery sector in Bologna, Italy. *Economic and Labour Relations Review*, 34(3). <https://doi.org/10.1017/elr.2023.33>
- Merigó, J. M., ve Yang, J. B. (2017). A bibliometric analysis of operations research and management science. *Omega*, 73, 37-48. <https://doi.org/10.1016/j.omega.2016.12.004>
- Montgomery, T., ve Baglioni, S. (2021). Defining the gig economy: platform capitalism and the reinvention of precarious work. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(9/10), 1012-1025. <https://doi.org/10.1108/ijssp-08-2020-0400>
- Moral-Muñoz, J. A., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., ve Cobo, M. J. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *El Profesional de la Información*, 29(1). <https://doi.org/10.3145/epi.2020.ene.03>
- Möhlmann, M., Zalmanson, L., Henfridsson, O., ve Gregory, R. W. (2021). Algorithmic Management of Work on Online Labor Platforms: When Matching Meets Control. *MIS Quarterly*, 45(4), 1999-2022. <https://doi.org/10.25300/misq/2021/15333>
- Muehlberger, U. (2007). *Dependent Self-Employment*. Palgrave Macmillan.
- Muszyński, K., Pulignano, V., Domecka, M., & Mrozowicki, A. (2022). Coping with precarity during COVID-19: A study of platform work in Poland. *International Labour Review*, 161(3). <https://doi.org/10.1111/ilr.12224>
- OECD. (2018). *Good Jobs for All in a Changing World of Work*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264308817-en> https://www.oecd.org/en/publications/good-jobs-for-all-in-a-changing-world-of-work_9789264308817-en.html
- OECD. (2019). *OECD Employment Outlook 2019: The Future of Work*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9ee00155-en> https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook-2019_9ee00155-en
- Parwez, S., ve Ranjan, R. (2021). The platform economy and the precarisation of food delivery work in the COVID-19 pandemic: Evidence from India. *Work Organisation, Labour & Globalisation*, 15(1), 11-30. <https://doi.org/10.13169/workorgalaboglob.15.1.0011>
- Pesole, A., Brancati, U., Macias, F., Biagi, F. ve Vazques, G. (2018). Platform workers in Europe. Publications office of the European Union, 2018, Luxembourg. <https://dx.doi.org/10.2760/742789> <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC112157>
- Popan, C., ve Anaya-Boig, E. (2021). The intersectional precarity of platform cycle delivery workers. *SocArXiv*. <https://doi.org/10.31235/osf.io/tk6v8>
- Potocka-Sionek, N., & Aloisi, A. (2021). 'Festina Lente': The ILO and EU agendas on the digital transformation of work. *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 17(1). <https://doi.org/10.54648/ijcl2021002>
- Rochet, J.-C., ve Tirole, J. (2003). Platform competition in two-sided markets. *Journal of the European Economic Association*, 1(4), 990-1029. <https://doi.org/10.1162/154247603322493212>
- Schou, P. K., ve Bucher, E. (2022). Divided we fall: The breakdown of gig worker solidarity in online communities. *New Technology, Work and Employment*. <https://doi.org/10.1111/ntwe.12260>
- Shanahan, G., ve Smith, M. (2021). Fair's fair: psychological contracts and power in platform work. *The International Journal of Human Resource Management*, 32(19), 4078-4109. <https://doi.org/10.1080/09585192.2020.1867615>
- Shvetsova, O. (2022). Gig Economy: Trends and Perspectives. How to Define Advantages and Disadvantages of Gig Economy?. A. Gupta, T. Tewary, ve B. N. Gopalakrishnan (Ed.), *Sustainability in the Gig Economy* (pp. 19-31). Singapore: Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-16-8406-7_2
- Srnicek, N. (2017). The challenges of platform capitalism: Understanding the logic of a new business model. *Juncture*, 23(4), 254-257. <https://doi.org/10.1111/newe.12023>
- Stanford, J. (2017). The resurgence of gig work: Historical and theoretical perspectives. *The Economic and Labour Relations Review*, 28(3), 382-401. <https://doi.org/10.1177/1035304617724303>

- Stuart, M., Trappmann, V., Bessa, I., Joyce, S., Neumann, D., ve Umney, C. (2023). Labor Unrest and the Future of Work: Global Struggles Against Food Delivery Platforms. *Labor Studies Journal*, 48(3), 287-297. <https://doi.org/10.1177/0160449x231178780>
- Supiot, A. (2021). Labour is not a commodity: The content and meaning of work in the twenty-first century. *International Labour Review*, 160(1), 1-20. <https://doi.org/10.1111/ilr.12205>
- Umney, C., Stuart, M., Bessa, I., Joyce, S., Neumann, D., ve Trappmann, V. (2024). Platform Labour Unrest in a Global Perspective: How, Where and Why Do Platform Workers Protest? *Work, Employment and Society*, 38(1), 3-26. <https://doi.org/10.1177/09500170231209676>
- Valenduc, G., ve Vendramin, P. (2017). Digitalisation, between disruption and evolution. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 23(2), 121-134. <https://doi.org/10.1177/1024258917701379>
- Veen, A., Barratt, T., ve Goods, C. (2020). Platform-Capital's 'App-etite' for Control: A Labour Process Analysis of Food-Delivery Work in Australia. *Work, Employment and Society*, 34(3), 388-406. <https://doi.org/10.1177/0950017019836911>
- Wang, B., Schlagwein, D., Cecez-Kecmanovic, D., ve Cahalane, M. C. (2020). Beyond the factory paradigm: Digital nomadism and the digital future (s) of knowledge work post-COVID-19. *Journal of the Association for Information Systems*, 21(6), 10.
- Webster, J. (2016). Microworkers of the gig economy: separate and precarious. *New Labor Forum*, 25(3), 56-64. <https://doi.org/10.1177/1095796016661511>
- Wei, H., Zhang, L., Deng, P., ve Li, G. (2022). Two tales of platform regimes in China's food-delivery platform economy. *The Journal of Chinese Sociology*, 9(1). <https://doi.org/10.1186/s40711-022-00170-5>
- Williams, C. C., ve Lapeyre, F. (2017). *Dependent self-employment: Trends, challenges and policy responses in the EU*. ILO. <https://www.ilo.org/publications/dependent-self-employment-trends-challenges-and-policy-responses-eu>

Extended Abstract

In today's world shaped by technological breakthroughs, digital businesses referred as "platforms" are globally widespread with the rapid growth of the digital ecosystem centered on information and data. Platforms are rapidly growing within the global economy, creating a new ecosystem known as the platform economy. The rise of the platform economy brings new ways of work. One of these forms of work is called as platform work. Platform work is a form of work where job processes take place on an online system between the platform, the customer/business and the employee. Platforms enable people to participate in economic activities in different ways (e.g. professional tasks such as software development or graphic design; transportation tasks such as transporting people or delivering food), and thus represent a form of work that takes place in terms of completing task rather than working a full-time job. In this way, platform work differs from traditional forms of work and affects employees and businesses in many ways. While the rise of platforms is changing the nature of work and forms of employment, digital capitalism is also revealing its dark side. Although platforms emphasize a freelance work process, it represents dependent and hierarchical forms of job contract, and also rights of employee' are excluded. According to research, the workforce are weaker in the platforms and the platform work effects on equalizing wage at the base. At the same time, it is argued that platforms create deeper levels of precarity than traditional precarious work. Therefore, the aim of this study is to examine the importance and impact of the concept of platform work in the literature. In this context, bibliometric analysis was used to map the evolution and mapping of research on platform work. Thus, it is aimed to provide a systematic summary of the literature on the subject, to identify the relevant research on the subject and to identify the researches conducted in the field of industrial relations, especially in the field of platform work, and to make suggestions for future studies. In the analysis phase, the keywords "platform work" and "platform working" were used in the Web of Science database according to the inclusion and exclusion filtering options. It was determined that the studies started in 2014 and there were 236 research articles in total within the scope of articles published in journals indexed in SSCI (Social Science Citation Index), ESCI (Emerging Source Citation Index), SCI-Expanded (Science Citation Index Expanded). It is found that the majority of the studies are relevant with the field of industrial relations (79). According to the appearance of the journals in which the publications on platform work were published, it was determined that some of them were indexed in the SSCI. It was found that the countries with the highest number of publications on platform work are the UK (44 publications, 404 citations) and Belgium (23 publications, 166 citations), respectively. In Türkiye, 4 studies in the Web of Science database were included with a total of 12 citations. Antonio Alosi and Valerio De Stefano were found to be the most prolific authors on the subject. A total of 745 keywords were used in 236 articles in the data set. With the analysis process, results were obtained based on 36 keywords used 5 or more times in the studies for data set. According to the common-word analysis conducted for these criteria, the most frequently used keywords are platform work (114), Gig economy (54), collective bargaining (14), trade union (10), precarity(9), Atypical jobs (8) and employment relations (6). The most cited author on platform work with 358 citations is Vallas' (2020) "What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy" by Vallas (2020). According to the content of the cited articles and the results of the common keyword analysis; Gig economy,

conditions of platform work, collective bargaining and trade unions, precarity in the platform economy were prioritized. Since the literature about platform work is a newly developing area, it is thought that it would be important to focus on macro issues as well as issues that have an individual impact on employees in order to develop a more comprehensive understanding of the research on the subject. In addition, there is a few number of research on platform work in the Web of Science category in Türkiye, so the studies may examine the potential gap in this field. In this research, it is suggested that research may focus on the relations between platform work and job insecurity, work-life balance, employability, and work processes which will positive and negative effects on employees and organizations.